

مقایسه سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه در سربازان فراری از خدمت و سربازان عادی

The attachment styles and early maladaptive schemas in desertion soldiers and ordinary soldiers: a Comparison study

تاریخ پذیرش: ۹۲/۶/۲۰

تاریخ دریافت: ۹۲/۱/۲۷

Amani A[✉]. PhD , Esfandyari H¹. MSc, Behzad D².MSc,
Panahifar S³.MSc

احمد امانی[✉]، حجت اسفندیاری^۱، داوود بهزاد^۲،
سجاد پناهی‌فر^۳

Abstract

Introduction: the aim of this study is compared the attachment styles and Early Maladaptive Schemas among the Desertion and normal soldiers in one of the military centers in the country.

Method: The method of the study was Causal comparative (Expost facto). Out of all the soldiers who served in one of the military barracks in 1390 were selected 70 soldiers that have desertion experience and 70 soldiers in regular service in convenience sampling. For data collection used Young Early Maladaptive Schemas Scale (EMSS) and Hazan and Shaver Adult attachment Questionnaire (AAQ).

Results: Comparison of dependent variables showed there are a significant difference between regular and desertion soldiers in early maladaptive schemas. So that the desertion soldiers Maladaptive schemas were more active in Disconnection/rejection and Impaired autonomy and performance compared areas.

Discussion: Among the various factors that affecting the phenomenon of Conscripted desertion, Psychological background study such assessment and recognition the maladaptive schemas can provide the field of preventive and treatment interventions for practitioners.

Keywords: schemas, attachment style, desertion soldiers, ordinary soldiers, Conscripted desertion

چکیده

مقدمه: خدمت سربازی به‌عنوان وظیفه‌ای اجتناب‌ناپذیر در زندگی هر فرد محسوب می‌گردد که گریز از آن با انطباق‌پذیری روانی اجتماعی مرتبط است. پژوهش حاضر با تکیه بر بعد روانشناختی فرار از خدمت سربازان پرداخته است.

روش: پژوهش حاضر از نوع علی-مقایسه‌ای است. جامعه آماری شامل کلیه سربازانی است که در سال ۱۳۹۰ در یکی از پادگان‌های کشور مشغول خدمت سربازی بوده و از میان آنها به صورت نمونه‌گیری در دسترس تعداد ۷۰ سرباز دارای تجربه فرار خدمتی و ۷۰ سرباز منظم انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات استفاده از دو پرسشنامه طرحواره‌های ناسازگار اولیه بانک (۱۹۹۵) و پرسشنامه سبک دلبستگی بزرگسالان هازن و شاور (۱۹۸۷) بود.

نتایج: نتایج نشان داد که در سبک دلبستگی بین دو گروه سربازان عادی و فراری تفاوت معناداری وجود ندارد. اما نتایج بیانگر تفاوت معناداری در متغیر طرحواره‌های ناسازگار اولیه بوده است به‌طوری که در گروه سربازان فراری از میان ۵ حوزه طرحواره‌های ناسازگار در دو حوزه؛ بریدگی/ طرد که خود شامل پنج طرحواره رهاشدگی و بی‌ثباتی، بی‌اعتمادی و بدرفتاری، نقص و شرم، انزوای اجتماعی و بیگانگی است و همچنین در حوزه وابستگی/ عملکرد مختل که شامل طرحواره‌های وابستگی و بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری، خودتحويل نیافته، گرفتار و شکست می‌باشد نسبت به سربازان عادی این طرحواره‌ها فعال‌تر بوده است.

بحث: در میان عوامل مختلف تأثیرگذار بر پدیده فرار از خدمت مطالعه پیشینه روانشناختی از جمله سنجش و شناخت طرحواره‌های ناسازگار سربازان فراری با فراهم ساختن زمینه مداخلات پیشگیرانه و درمانی امکان مواجهه مناسب را برای دست‌اندرکاران فراهم می‌آورد.

کلید واژه‌ها: طرحواره، سبک دلبستگی، سربازان فراری، سربازان عادی، فرار از خدمت

✉ **Corresponding Author:** Department of counseling and psychology, University of Kurdistan, Kurdistan, Iran
E-mail: ahmad_counsellor@yahoo.com

✉ گروه روانشناسی و مشاوره دانشگاه کردستان، کردستان، ایران
۱- باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج، ایران
۲- دانشکده روانشناسی عمومی، دانشگاه جامع علمی کاربردی، کردستان، ایران
۳- گروه روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات کردستان، ایران

مقدمه

در هر جامعه انجام خدمت سربازی به عنوان وظیفه‌ای اجتناب‌ناپذیر به منظور حفظ و صیانت از کشور امری خطیر و گریزناپذیر محسوب می‌گردد. جوانان جامعه با پیوستن به نیروهای مسلح وارد برهه‌ای از زندگی اجتماعی خود می‌شوند که مستلزم کسب مهارت‌ها و پذیرش نقش‌های تازه‌ای بوده و همچنین نیازمند سازگاری روانی و اجتماعی است. انجام این تکلیف مقدس همراه با جدایی از خانواده و تغییر عادت‌ها، تحمل آموزش‌های سخت و اجباری، قبول مأموریت‌های مخاطره‌آمیز، اطاعت از ما فوق و فراگرفتن زندگی تحت انضباط شدید، همگی شرایطی را فراهم می‌سازد که برخی از سربازان قادر به تحمل آن نبوده و با فرار از بار مسئولیت اقدام به ترک خدمت می‌کنند (شهبازی ۱۳۹۰؛ خیرآبادی ۱۳۸۹).

فرار از خدمت^۱ اصطلاحی است که هرگاه یکی از نیروهای نظامی بدون کسب اجازه و بدون قصد بازگشت اقدام به ترک محل خدمت نماید، به کار برده می‌شود (فرهنگ انگلیسی آکسفورد ۲۰۰۲). همچنین سرباز فراری^۲ به سربازی گفتمی‌شود که بدون اجازه محل خدمت یا آموزش خود را ترک نماید (رامسبرگر و بل، ۲۰۰۲). این پدیده در هر جامعه‌ای نابهنجار تلقی شده و مجازات‌هایی را برای آن در نظر می‌گیرند. طبق ماده ۵۹ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح، هرگاه نیروهای وظیفه در زمان صلح بیش از پانزده روز متوالی مرتکب غیبت شده و عذر موجهی نداشته باشند، فراری محسوب و در صورت دستگیری به حبس یا اضافه خدمت از سه ماه تا یک سال محکوم می‌گردند و طبق ماده ۶۳ همان قانون غیبت بیش از پنج روز متوالی در زمان جنگ پس از دستگیری به حبس از یک تا سه سال و اگر فرار از جبهه باشد به حبس از دو تا پنج سال محکوم می‌شوند (یزدانیان، ۱۳۸۸).

در شیوع این پدیده طبق آمارها در جنگ جهانی دوم در سال ۱۹۴۴، رقمی قریب به ۶/۳٪ افراد، فراری بوده‌اند. همچنین گفته می‌شود در جنگ ویتنام ۵۰ هزار نظامی آمریکایی از خدمت فرار کردند. طبق

گزارش‌ها در سال ۲۰۰۶ هزار سرباز بریتانیایی از ابتدای جنگ عراق گریخته و این رقم در سربازان آمریکایی به ۸۰۰۰ نفر می‌رسد (به نقل از ویکی‌پدیا، آگوست، ۲۰۱۰) همچنین در مطالعه طولی سربازان فراری در ارتش آمریکا این رقم در طول سال ۱۹۹۱ تا سال ۲۰۰۱ از ۰/۳ درصد به ۱ درصد روند روبه‌رشدی را نشان می‌دهد (رامسبرگر، بل ۲۰۰۲). همچنین در بررسی ۲۷۰۵ نفر از دانش‌آموزان مقطع دبیرستان در اسرائیل ۵۴٪ گرایش به گریز از انجام خدمت نظامی داشته‌اند (آدرس^۳، وانهیوس، واشدنی ۲۰۱۰). در بررسی رامسبرگر و بل (۲۰۰۴) ۶۵ درصد از سربازان فراری ۶ ماه بعد از ورود به خدمت اقدام به فرار کردند. و در مطالعه‌ای که میان مراجعین سرپایی درمانگاه‌های نظامی تهران انجام گردید ۳/۷ درصد سربازان، سابقه فرار از خدمت داشتند (فارسی و همکاران، ۱۳۸۵).

به نظر می‌رسد مجموع عوامل متعددی اعم از فردی، روانی، اجتماعی و محیطی در گرایش به فرار از خدمت می‌تواند موثر باشد. بررسی‌ها، تفاوت معناداری را در ویژگی‌های سربازان فراری در مقایسه با غیر فراری (عادی) نشان می‌دهد به طوری که ۴۰ درصد سربازان فراری در آمریکا مجرد و سطح تحصیلات دو سوم دیپلم و کمتر بوده است. همچنین تمایل کمتری به خدمت داشته و دارای سابقه خانوادگی از هم‌گسیخته و رفتار بزهکارانه بیشتری بوده‌اند (رامسبرگر و بل، ۲۰۰۴). در مقایسه با مطالعات داخلی، سربازان فراری عمدتاً متاهل و فاقد شغل بوده و از سطح تحصیلات و درآمد شخصی و خانوادگی کمتری برخوردار بوده‌اند، علاوه بر اینکه ایشان با هر دو والد خود زندگی نکرده و بیشتر از فرزندان آخر خانواده می‌باشند (راعی خیرآبادی و مولائی شرق، ۱۳۹۰).

در میان عوامل اجتماعی تأثیرگذار محققین فقدان تعلقات محلی همچنین سطوح بالای مصرف گرایشی (آدرس، وانهیوس و واشدنی، ۲۰۱۰) و هنجارهای اجتماعی (کاستا و خان، ۲۰۰۷) را با گرایش به اجتناب از خدمت مرتبط دانسته‌اند. در بررسی (رامسبرگر و بل، ۲۰۰۴) بر روی علل فرار

نسبت به شیوع آن در جامعه بالاتر است (حاجی امینی و همکاران، ۱۳۸۹). به طوری که از میان سربازان مراجعه کننده به یک کلینیک نظامی ۶۸/۱٪ دچار درجاتی از افسردگی شدید تا خفیف بودند و بین افسردگی و خودزنی آنان رابطه معناداری مشاهده گردیده است (فارسی و همکاران، ۱۳۸۹). همچنین میزان افکار خودکشی در میان سربازان وظیفه بالاتر از جمعیت عادی بوده است (متینی صدر و همکاران، ۱۳۸۸) در یک ارزیابی ۱۸ درصد سربازان مورد بررسی دارای افکار خودکشی بودند (انیسی و همکاران، ۱۳۸۴). این در حالی است که بین افکار خودکشی با میزان رضایت از خدمت و میزان سلامت روانی سربازان رابطه وجود داشته است (انیسی و همکاران، ۱۳۸۵). در بررسی ۱۰ ساله در میان نظامیان لهستانی ۶۲/۷٪ خودکشی‌ها مربوط به سربازان بود که مهمترین علت آن بعد از اختلالات شخصیت و افسردگی مربوط به مشکلات سازشی بوده است (فلور کواسکی^۷، گروسزنسکی و واورزینیاک، ۲۰۰۱). همچنین شایع ترین اختلالات روانپزشکی محور ۱ در گروه سربازان فراری به ترتیب شامل: اختلال افسردگی اساسی، اختلال افسرده خوئی، اختلال خلق ادواری، دو قطبی ۱، دو قطبی ۲ و اختلال انطباقی بود (دنیوی و ابراهیمی، ۱۳۸۶).

همان گونه که اشاره شد عوامل روان شناختی در سازگاری و بروز اقدام به فرار در میان سربازان نقش دارند؛ بر اساس تجزیه و تحلیل بایگانی‌های پزشکی در بیمارستان روانپزشکی توسط کوواسکی و همکارانش (۱۹۹۴) نتیجه گیری شده است که اختلالات شخصیت علت ۵۵/۳٪ ترک زودرس از خدمت ارتش می‌باشد و در ۹۴٪ موارد علائم عدم سازگاری در سال اول خدمت رخ می‌دهد. در یک بررسی شیوع اختلالات شخصیت (اعم از مرزی، ضد اجتماعی و نمایشگری) در میان سربازان فراری ۷۳ درصد و در سربازان مراجعه کننده به درمانگاه ۲۲ درصد بوده، این در حالی است که سربازان فراری سوابقی از جمله خودزنی، زندان و سوء مصرف مواد داشته‌اند (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۸۷). در مطالعه دیگری از میان سربازان دارای سابقه فرار ۹۰/۹٪

سربازان آمریکایی در طول سال‌های ۲۰۰۱-۱۹۹۷ عمده ترین دلایل شامل؛ مشکلات خانوادگی، شخصی و مالی، دلتنگی برای خانه، ناتوانی در سازگاری و نارضایتی از زندگی نظامی، فقدان انگیزه، برخورد ناعادلانه و فشار فرماندهان بوده است. همچنین نتایج نشان می‌دهد ترک خدمت به صورت موقت با مشکلات درونگرائی و برونگرائی و مصرف بیش از حد الکل و مواد، مشکلات با همسالان و خانواده رابطه داشته است (مالتی ماک^۶ و همکاران، ۲۰۰۵).

در مطالعات انجام شده داخلی دو عامل کلی را موجب مشکلات سربازان دانسته‌اند: الف- علل داخلی تشکیلات، اعم از برخورد فرمانده، آموزش، امکانات، نوع کار محول شده به سربازان ب- علل و عوامل خارج تشکیلات؛ شامل خانواده، وضعیت مالی، فرهنگ، تحصیلات، میزان تقلید مذهبی، وضعیت فرد از لحاظ روانی (شهبازی، ۱۳۹۰).

از سویی ناسازگاری در محیط نظامی به واکنش‌های مختلفی اعم از فرار، ترک خدمت، لغو دستور، ترک پست، پرخاشگری، خودزنی و غیره منجر می‌شود. به دلیل اهمیت ویژه عوامل روانشناختی، درگزینه‌های مشاغل نظامی تعیین سطح سلامت روانی مورد تاکید قرار می‌گیرد. تحقیقات ارتباط بین ویژگی‌های شخصیتی مثبت، قاطع و فعال سربازان را بر رضایت شغلی ثابت کرده است (عابدی و مزروعی، ۱۳۸۹).

در این راستا بررسی در میان سربازان تازه وارد نشان می‌دهد ۱۶/۲٪ ایشان با مشکلات روانشناختی اعم از علائم وسواسی اجباری، سوءظن و بدبینی، حساسیت در روابط بین فردی و شکایت جسمی مواجه بوده‌اند. همچنین تفاوت معناداری در سطح سلامت روانی سربازانی که والدین خود را از دست داده بودند دیده شده است. علاوه بر آن میزان علائم روانشناختی در میان سربازان متاهل بیشتر از مجردها و در میان سرپرستان خانواده بالاتر بوده است (فتحی آشتیانی و سجاده چی، ۱۳۸۴). سایر بررسی‌ها نیز نشان می‌دهند فراوانی واکنش‌های هیجانی استرس، اضطراب و افسردگی در سربازان

مشکوک به اختلال روانی بوده، ۵٪ افراد دارای سابقه خودزنی، ۴/۳٪ سابقه زندان و ۳۳/۶٪ سابقه مصرف مواد در خانواده داشته اند (فارسی و همکاران، ۱۳۸۵). همچنین از میان سربازانی که دچار افسردگی بوده ۹۰/۹٪ سابقه فرار از خدمت داشته اند (فارسی و همکاران، ۱۳۸۹).

روان شناسان همگی بر اهمیت دوران کودکی در شکل دادن به شخصیت اعم از سالم و ناسالم تاکید دارند اما در این میان، دو رویکرد طرحواره و دلبستگی درمانی بیش از همه مبانی نظری و عملی خود را بر این اساس پایه‌گذاری کرده‌اند (امانی، ۱۳۹۰).

رویکرد طرحواره ای که توسط یانگ بوجود آمد بر این باور بنیادین استوار است که شرایط منحصر به فردی که شخص در کودکی تجربه می‌کند نقش مهمی در ایجاد مجموعه باورهایی درباره خویشتن و دیگران ایفا می‌کند. طرحواره‌های ناسازگار درون مایه‌ها یا الگوهای فراگیر و عمیقی درباره خود و دیگران هستند که به شدت ناکارآمدند. طرحواره‌ها از خاطرات، هیجان‌ها، شناخت‌واره‌ها و احساس‌های بدنی تشکیل شده‌اند که در دوران کودکی یا نوجوانی از طریق تجارب منفی با افراد مهم زندگی شکل گرفته، در مسیر زندگی پیچیده‌تر می‌شوند. طرحواره‌های ناسازگار اولیه باعث تحول و رشد اختلال شخصیت می‌شوند. این طرحواره‌ها ممکن است در دوران اولیه زندگی به وجود آیند (یانگ، ۱۳۹۱).

طرحواره‌های ناسازگار اولیه زمینه انواع آشفتگی های روان شناختی و آسیب شناسی شخصیتی را ایجاد می‌کنند. نتایج بیانگر رابطه طرحواره‌ها با علائم سه‌گانه اضطراب، افسردگی و جسمانی سازی است (شهامت، ۱۳۸۹). در مطالعه بر روی کهنه سربازان ویتنام دارای اختلال استرس پس از حادثه، نمرات بالایی در طرحواره های ناسازگار به دست آمد که پس از طرحواره درمانی کاهش قابل توجهی در سطح اضطراب، افسردگی و میزان استرس پس از حادثه نشان دادند (کاکرام و همکاران، ۲۰۱۰).

همچنین امروزه سبک های دلبستگی یکی از اصلی ترین موضوعات و گسترده ترین خطوط پژوهشی تلقی می‌گردد. طبق نظریه بالبی؛ دلبستگی پیوند هیجانی و پایدار بین دو فرد است که از نوع رابطه مادر - کودک در سال‌های اولیه زندگی و جو هیجانی حاکم بر خانواده نشأت می‌گیرد که این گره‌های هیجانی روابط بین فردی در بزرگسالی را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. یک شخص برای رشد سالم نیاز به پیوند عاطفی دارد. والدین حساس و همچنین احساس امنیت در کودک پایه‌ای برای سلامت روانی وی می‌باشد (گروسمن و گروسمن^۸، ۱۹۹۰). سه سبک دلبستگی در بین کودکان مشخص گردیده؛ گروه کودکان اجتنابی^۹ رفتارهای دوری‌گزین دارند و نسبت به روابط نزدیک به صورت اجتنابی و تدافعی پاسخ می‌دهند. نحوه مراقبت مادر از آنها طردکننده، خشک و خصومت‌آمیز بوده است. گروه دوسوگرا^{۱۰} رفتارهای اضطرابی معترضانه، ناراحتی شدید هنگام جدایی از مراقب و رفتار دوسوگرانه نسبت به بازگشت مراقب نشان می‌دهند، نحوه مراقبت از آنها غیر حساس، مداخله‌گرانه و ناسازگار بوده است. گروه ایمن^{۱۱} ویژگی‌هایی از قبیل کاوش‌گری فعالانه در محیط، ناراحتی هنگام جدایی از مراقبت و واکنش‌های مثبت به بازگشت مراقب دارند. مراقبین این کودکان قابل دسترس، پاسخ‌دهنده و صمیمی بوده‌اند (فنی و نولر، ۱۹۹۰). طرفداران این نظریه معتقدند به احتمال زیاد سبک دلبستگی کودک تا بزرگسالی ادامه دارد و در روابط بزرگسالی فرد منعکس می‌گردد. دلبستگی ایمن، اعتماد به نفس لازم برای ریسک کردن، آموختن و به روز کردن مستمر مدل‌های خود، دیگران و دنیا را فراهم می‌سازد و همچنین سازگاری فرد با بافت‌های جدید را تسهیل می‌کند (سرواستا و ووبر، ۲۰۰۵). تحقیقات در حوزه دلبستگی بزرگسالان نشان داده است که دلبستگی نسبت به پدر میزان خشم نوجوانان دختر و پسر (گالارین و آلونسو^{۱۲}، ۲۰۱۲) و دلبستگی نایمن تمایل به تبعیض جنسیتی را در مردان پیش بینی می‌کند (هارت و همکاران، ۲۰۱۲).

عنوان گروه ملاک و ۷۰ سرباز منظم (عادی) به عنوان گروه همتا انتخاب شدند سپس با استفاده از ابزار پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفتند که در انتها تعداد ۶۷ پرسشنامه مربوط به سربازان فراری و ۶۶ پرسشنامه مربوط به سربازان عادی قابل تحلیل بود. ابزارهای این پژوهش شامل:

پرسشنامه طرحواره‌های ناسازگار اولیه: یانگ و همکارانش (۱۹۹۵) برای اندازه‌گیری طرحواره‌های ناسازگار آنها را به ۱۸ طرحواره تقسیم‌بندی نمودند. این طرحواره‌ها را برحسب پنج نیاز ارضاء نشده در پنج حوزه طبقه‌بندی می‌کنند که عبارتند از: حوزه طرد و بریدگی (دارای طرحواره‌های رهاشدگی، بی‌اعتمادی/ بد رفتاری، محرومیت هیجانی، نقص/ شرم و انزوای اجتماعی/ بیگانگی) حوزه دوم خودگردانی و عملکرد مختل (دارای طرحواره‌های وابستگی/ بی‌کفایتی عملی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر یا بیماری، گرفتاری و شکست) حوزه سوم محدودیت‌های مختل (دارای طرحواره‌های استحقاق/ بزرگ منشی، خویشتن داری و خودانضباطی ناکافی، حوزه چهارم دیگر جهت‌مندی (طرحواره‌های اطاعت، ایثار و تأییدجویی/ جلب توجه) حوزه پنجم گوش به زنگی بیش از حد و بازداری (دارای طرحواره‌های منفی‌گرایی/ بدبینی، بازداری هیجانی، معیارهای سرسختانه و تنبیه) است. هر آیتم بر روی یک مقیاس ۶ درجه‌ای نمره‌گذاری می‌شود. در این پرسشنامه هر ۵ سوال یک طرحواره را می‌سنجد. چنانچه میانگین نمره هر خرده‌مقیاس بالاتر از ۳ باشد آن طرحواره ناکارآمد خواهد بود. یانگ، نورمن و توماس (۱۹۹۵) پرسشنامه طرحواره‌های ناسازگار اولیه ۹۰ سؤالی ویرایش سوم را بر روی نمونه ۵۶۴ نفری از دانشجویان امریکایی اعتباریابی کرده‌اند که اعتبار پرسشنامه را با استفاده از روش همسانی درونی و بازآزمایی به ترتیب ۰/۹۵ و ۰/۸۱ گزارش کردند. همچنین روایی و پایایی فرم ۹۰ سؤالی آن توسط یوسفی و همکاران (۱۳۸۸) مورد ارزیابی قرار گرفت که ضرایب پایایی همسانی درونی از جمله آلفای کرونباخ و تصنیف برای ۹۰ ماده و هیجده عامل رضایت‌بخش بودند.

در ارتباط بین متغیر سبک دلبستگی و طرحواره‌ها در پژوهش سیسرو، نلسون و گیلی^{۱۵} (۲۰۰۴) نتایج نشان داد که طرحواره بازداری هیجانی، رهاشدگی و محرومیت هیجانی در بزرگسالی دلبستگی ایمن را به مخاطره می‌اندازند و پیش‌گویی مثبت برای دلبستگی رهاشدگی^{۱۶} و دلبستگی بیمناک^{۱۷} در بزرگسالی است. در بررسی ارتباط طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی بزرگسالان (پلاتز،^{۱۸} ماسون^{۱۹} و تیسون^{۲۰}، ۲۰۰۵). نتایج نشان داد که دلبستگی نایمن نسبت به گروه آشفته از طرحواره‌های ناسازگار بیشتری برخوردار بودند. به طور کلی نتایج بیانگر این نکته است که سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه با مشکلات بهداشت روانی ارتباط مستقیم دارند. بررسی امانی و همکاران (۱۳۹۰) بر اثربخشی مدل مبتنی بر درمان دلبستگی نسبت به طرحواره درمانی در افزایش سبک دلبستگی ایمن و نایمن زوجین تاکید دارد اما در سبک دوسوگرا، این تفاوت معنادار نمی‌باشد.

با توجه به اینکه متغیرهای مورد مطالعه می‌تواند در تعیین رفتار و سوگیری افراد نسبت به موقعیت‌های مختلف زندگی از جمله سربازی تأثیرگذار باشد لذا تحقیق حاضر با هدف تعیین سبک‌های دلبستگی و همچنین تعیین طرحواره‌های ناسازگار اولیه میان سربازان دارای فرار خدمتی و سربازان عادی طراحی و این سوال اساسی را مدنظر قرار داده که آیا رابطه‌ای بین سبک‌های دلبستگی و همچنین طرحواره‌های ناسازگار اولیه با فرار از خدمت سربازان وجود دارد یا خیر؟

روش

پژوهش حاضر از نوع علی مقایسه‌ای است. این نوع مطالعات به صورت پس‌رویدادی بوده و هدف از آن شناسایی و تعیین ارتباط بین متغیرهایی است که قبلاً اتفاق افتاده است. جامعه آماری شامل کلیه سربازانی است که در سال ۱۳۹۰ در یکی از پادگان‌های کشور مشغول خدمت سربازی بوده‌اند. از میان جامعه آماری، نمونه‌ای به صورت دردسترس شامل تعداد ۷۰ سرباز دارای تجربه فرار خدمتی به

آورده‌اند، به طوری که پایایی آن در طول محدوده زمانی یک تا هشت هفته برای مقیاس (AAQ1) ۶۰٪ و در مقیاس (AAQ2) ۷۰٪ برآورد شده است (فنی و نولر، ۱۹۹۶).

یافته ها

در جدول شماره ۱ اطلاعات توصیفی (میانگین و انحراف معیار) مربوط به متغیرهای پژوهش در دو گروه سربازان منظم و فراری نشان داده شده است.

پرسشنامه سبک دلبستگی بزرگسالان^{۲۱} (AAQ): هازان و شیور^{۲۲} که برای سنجش دلبستگی به کار می‌رود شامل دو بخش است که آزمودنی باید پاسخ‌های خود را روی یک مقیاس هفت درجه‌ای از نوع لیکرت که از «کاملاً مخالف» تا «کاملاً موافق» درجه‌بندی شده مشخص نماید و نمایانگر دلبستگی‌های اجتنابی، دوسوگرا و ایمن می‌باشد. پژوهش‌های متعددی قابلیت اعتماد یا پایانی قابل قبولی را برای این پرسشنامه با استفاده از شیوه‌های آزمون-آزمون مجدد به دست

جدول ۱- میانگین و انحراف معیار متغیرها در گروه سربازان منظم و فراری

متغیرها	گروه ها	میانگین	انحراف استاندارد
دلبستگی اجتنابی	منظم	۳/۱۶۹۲	۱/۶۵۴۲۵
	فراری	۳/۳۷۵۰	۱/۷۴۱۱۹
دلبستگی دوسوگرا	منظم	۳/۳۳۸۵	۱/۸۰۵۱۷
	فراری	۳/۳۲۸۱	۱/۸۹۴۴۸
دلبستگی ایمن	منظم	۲/۸۶۱۵	۱/۸۹۴۷۰
	فراری	۳/۵۴۶۹	۲/۲۴۶۱۹
طرحواره طرد	منظم	۵۷/۹۰۷۷	۱۳/۲۸۵۰۰
	فراری	۷۴/۸۸۲۸	۲۰/۰۵۲۲۶
طرحواره عملکرد مختل	منظم	۴۹/۳۰۰۰	۱۰/۷۴۳۳۸
	فراری	۵۹/۱۷۱۹	۱۵/۱۲۰۷۴
طرحواره دیگر جهت مندی	منظم	۴۷/۰۳۰۸	۹/۳۲۵۶۵
	فراری	۴۸/۲۹۶۹	۱۱/۷۵۱۹۷
طرحواره گوش به زنگی	منظم	۶۴/۶۱۵۴	۱۳/۵۶۹۲۰
	فراری	۶۴/۸۲۸۱	۱۳/۸۱۷۱۸
طرحواره محدودیت مختل	منظم	۳۱/۵۳۸۵	۶/۰۰۴۷۶
	فراری	۳۲/۷۰۳۱	۷/۴۳۰۴۸
طرحواره ناسازگار اولیه نمره کلی	منظم	۲۴۹/۸۲۰۳	۴۱/۸۴۹۵۴
	فراری	۲۷۹/۷۲۷۳	۶۱/۵۷۱۷۶

است. همان طور که مشاهده می‌شود نتایج حاکی از این است که حداقل در یکی از متغیرهای وابسته بین دو گروه تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول شماره ۲ اطلاعات مربوط به آزمون تحلیل متغیر چندراهه برای مقایسه متغیرهای وابسته در بین دو گروه سربازان منظم و فراری را نشان داده

جدول ۲- تحلیل متغیر چند راهه برای بررسی معناداری میانگین‌های دو گروه در متغیرهای وابسته

مقدار	F	درجه آزادی فرضیه	درجه آزادی خطا	معناداری	آزمون
۰/۳۱۰	۶/۷۴۴ ^a	۸/۰۰۰	۱۲۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	آزمون اثر پیلایی
۰/۶۹۰	۶/۷۴۴ ^a	۸/۰۰۰	۱۲۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	آزمون لامبدای ویلکز
۰/۴۵۰	۶/۷۴۴ ^a	۸/۰۰۰	۱۲۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	آزمون اثر هتلینگ
۰/۴۵۰	۶/۷۴۴ ^a	۸/۰۰۰	۱۲۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	آزمون بزرگترین ریشه روی

بریدگی / طرد؛ که خود شامل پنج طرحواره رهاشدگی و بی‌ثباتی، بی‌اعتمادی و بد رفتاری نقص و شرم، انزوای اجتماعی و بیگانگی است و همچنین در حوزه وابستگی/عملکرد مختل؛ که شامل طرحواره‌های وابستگی و بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری، خودتحوّل نیافته و گرفتار و شکست می‌باشد گروه سربازان فراری نسبت به سربازان منظم در این طرحواره‌ها فعال‌تر بوده است.

همان‌گونه که جدول شماره ۳ نشان می‌دهد دو گروه در متغیرهای وابسته بر اساس آزمون تعقیبی بونفرنی مورد مقایسه قرار گرفتند که نتایج بیانگر تفاوت معناداری در متغیرهای طرحواره ناسازگار اولیه (نمره کلی)، و حوزه‌های طرد و بریدگی و همچنین عملکرد مختل در بین دو گروه سربازان عادی و گروه سربازان فراری است. به‌طوری‌که از میان ۵ حوزه طرحواره‌های ناسازگار در دو حوزه

جدول ۳- آزمون تعقیبی بونفرنی برای مقایسه میانگین‌های دو گروه در متغیرهای وابسته

متغیر وابسته	تفاوت میانگین	خطای استاندارد	سطح معناداری	فاصله اطمینان	اختلاف میانگین‌ها
دل‌بستگی اجتنابی	-۰/۲۰۶	۰/۲۹۹	۰/۴۹۳	-۰/۷۹۷	۰/۳۸۶
دل‌بستگی دوسوگرا	۰/۰۱۰	۰/۳۲۶	۰/۹۷۵	-۰/۶۳۴	۰/۶۵۵
دل‌بستگی ایمن	-۰/۶۸۵	۰/۳۶۶	۰/۰۶۳	-۱/۴۰۹	۰/۰۳۸
طرحواره طرد	-۱۶/۹۷۵*	۲/۹۹۱	۰/۰۰۰	-۲۲/۸۹۳	-۱۱/۰۵۷
طرحواره عملکرد مختل	-۹/۸۷۲*	۲/۳۰۷	۰/۰۰۰	-۱۴/۴۳۶	-۵/۳۰۷
طرحواره دیگر جهت مندی	-۱/۲۶۶	۱/۸۶۶	۰/۴۹۹	-۴/۹۵۹	۲/۴۲۷
طرحواره گوش به زنگی	-۰/۲۱۳	۲/۴۱۱	۰/۹۳۰	-۴/۹۸۴	۴/۵۵۹
طرحواره محدودیت مختل	-۱/۱۶۵	۱/۱۸۹	۰/۳۲۹	-۳/۵۱۷	۱/۱۸۷
طرحواره ناسازگار اولیه نمره کلی	-۲۹/۹۰۷	۹/۵۴۱	۰/۰۰۲	-۴۸/۸۰۳	-۱۱/۰۱۱

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف مقایسه طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دل‌بستگی سربازان فرار از خدمت و سربازان عادی انجام گرفت. به روش تحلیل واریانس چند متغیره و آزمون تعقیبی بونفرنی روابط موجود، آزمون شدند.

نتایج نشان داد میان طرحواره‌های ناسازگار اولیه دو گروه سربازان فراری و سربازان عادی تفاوت معنی‌دار وجود دارد به طوری که سربازان دارای تجربه فرار از خدمت، طرحواره‌های پررنگ‌تری در حوزه طرد و بریدگی و حوزه عملکرد مختل و همچنین نمره کلی طرحواره‌ها دارا هستند. این

نتایج با یافته‌های (کاکرام، دراموند و لی ۲۰۱۰؛ شهامت، ۱۳۸۹) و یافته‌های (لطفی و همکاران، ۱۳۸۶؛ فلور کوواسکی و همکارانش ۱۹۹۴؛ فارسی و همکاران، ۱۳۸۹؛ ابراهیمی و همکاران، ۱۳۸۷؛ دنیوی و همکاران ۱۳۸۶؛ فارسی و همکاران، ۱۳۸۵) همسو است.

در راستای تبیین نتایج حاصله می‌توان چنین برداشت کرد که تفاوت معنادار میان طرحواره‌های ناسازگار (امتیاز کلی) سربازان فرار خدمت و عادی نشان می‌دهد گروه دارای تجربه ترک خدمت دارای سبک‌های پاسخ‌مقابله‌ای ناسازگارتر در مقایسه با گروه عادی بوده و بوجود آمدن این سبک‌های مقابله‌ای می‌تواند در راستای در امان نگه داشتن فرد از تجربه مکرر هیجان‌های شدید و استیصال‌کننده باشد. به عبارت دیگر وجود طرحواره ناسازگار اولیه به مصداق یک تهدید بوده و تهدید نوعی ناکامی در پاسخ به یکی از نیازهای هیجانی سالم، خودانگیختگی و تفریح با محدودیت‌های واقع‌بینانه محسوب می‌شود و سربازان دارای طرحواره‌های پررنگ‌تر توانایی مقابله سازگانه با تهدیدها را ندارند.

همچنین در تبیین تفاوت معنادار میان طرحواره‌های ناسازگار در حوزه طرد و بریدگی می‌توان گفت عدم انتظار فرد از ارضاء نیازهایش برای امنیت، ثبات، محبت، پذیرش و احترام به شیوه‌ای قابل پیش‌بینی می‌تواند دلیلی بر عدم اطمینان فرد از ترک نشدن توسط نزدیکان خویش گردد و این اضطراب طرد، مانع آرامش خاطر این افراد در فواصل دوری از خانواده به عنوان مهمترین مرکز کسب تایید گشته و سدی در مقابل تحمل دوری از این هسته شود. همچنین انتظار بدرفتاری، دروغ و سودجویی توسط دیگران که از ویژگی‌های غالب طرحواره طرد می‌باشد ممکن است این احساس را در فرد بوجود آورد که دیگران همیشه حق او را پایمال می‌کنند و این احساس تعدی نیز می‌تواند از دلایل ترک خدمت توسط سربازان باشد.

از سوی دیگر در تبیین وجود تفاوت معنی دار در طرحواره‌های ناسازگار اولیه در حوزه عملکرد مختل می‌توان چنین بیان کرد که سربازان فراری، از خود و

محیط انتظاراتی دارند که در توانایی‌های محسوس آنها برای جدایی، بقا و انجام موفقیت آمیز کارها بصورتی مستقل تداخل ایجاد می‌کند و اعتقاد بر اینکه فرد نمی‌تواند مسئولیت روزمره را بدون کمک قابل ملاحظه دیگران در حد قابل قبولی انجام دهد به صورت درماندگی ظاهر شده و باعث ترک خدمت در سربازان می‌گردد. همچنین به نظر می‌رسد سربازان فراری که در این حوزه دارای طرحواره‌های پررنگ‌تری هستند به دلایلی از جمله نزدیکی بیش از حد با یکی از افراد مهم در زندگی در زمینه حس فردیت دارای مشکل بوده و رشد اجتماعی طبیعی آنها را مختل کرده است در نتیجه این افراد بدون حمایت نزدیکان در ادامه زندگی روزمره با مشکل مواجه شده و نمی‌توانند آسوده خاطر بوده و احساس پوچی، سردرگمی و بی‌هدفی به عنوان مانعی در مقابل ایفای نقش‌های اجتماعی آنان ظاهر می‌گردد. باور بر این است که این افراد در مقایسه با افراد عادی غالباً در حوزه‌های پیشرفت (شغل، تحصیلات، ورزش و...) با شکست مواجه می‌شوند.

در مورد فرضیه وجود تفاوت در سبک دلبستگی بین دو گروه سربازان، اگرچه مطالعات نقش سبکهای دلبستگی ایمن را در سازگاری فرد (سرواستا و ویر، ۲۰۰۵) و ارتباط آن با شاخصه‌های روان‌شناختی از قبیل: اعتماد به نفس بالا، استقلال، خودمختاری، اعتماد، صمیمیت و عواطف، انعطاف‌پذیری، خودنظمی، روابط پایدار، اخلاقیات و مهارت‌های انطباقی اجتماعی، عقاید مثبت، دلسوزی و همدلی و موفقیت تحصیلی نشان داده‌اند و از سوی دلبستگی اضطرابی و نالایمن را موجب پیامدهایی از قبیل پرخاشگری، تکانشی بودن، اختلال رفتاری، فقدان ارتباط، تصویر منفی از خود، رفتار و نگرش ضداجتماعی دانسته‌اند (ایگلاند و همکاران، ۱۹۹۳؛ اریکسون و همکاران، ۱۹۹۰؛ هارت و همکاران، ۲۰۱۲) اما نتایج تحقیق حاضر تفاوت معناداری را در انواع سبک دلبستگی بین سربازان فراری با سربازان عادی نشان نداد، هر چند زیر ساخت طرحواره‌های ناسازگار خصوصاً در حوزه طرد و بریدگی موتور محرکه بسیاری از کنش‌های عاطفی در روابط بین فردی و

تشکر و قدردانی

محققین وظیفه خود می‌دانند از تمامی مسئولان و سربازانی که صادقانه در انجام این پژوهش ما را یاری رساندند، تقدیر و تشکر نمایند.

پی‌نوشت‌ها

- 1- Desertion
- 2- Deserter
- 3- Adres, E. Vanhuysse, P & Vashdi, D
- 4- Ramsberger, Peter, F & Bell, Bruce D
- 5- Costa, Dora L & Kahn, Matthew, E
- 6- Multimaki, P. Parkkola, K. Sourander, A. Haavisto, A. Nikolakaros, G. Helenius, H
- 7- Florkowski A, Gruszczynski W, and Wawrzyniak Z
- 8- Grossmann, K. E
- 9- Avoidant
- 10- Ambivalent
- 11- Secure
- 12- Feeney & Noller
- 13- Srivastava, S. & Beer, J
- 14- Gallarin, Miriam. Alonso A, Itziar
- 15- Cecero, J & Nelson, J & Gillie, J
- 16- Dismissing attachment
- 17- Avoidant attachment
- 18- . Plats
- 19- Mason
- 20- Tyson
- 21- Adults Attachment Questionnaire
- 22- Hazan, C. & Shaver, P

منابع

- ۱- ابراهیمی، محمدرضا، دنیوی، وحید، موسوی، سید سجاد، تقوی، ارسیا، امید، عباس و رضا فرنی، امجد (۱۳۸۷). «بررسی فراوانی اختلالات شخصیت در سربازان فراری ارجاع شده به بیمارستان ۵۰۶». مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ارتش جمهوری اسلامی، سال ۶، شماره ۱.
- ۲- امانی، احمد، ثنایی ذاکر، باقر، نظری، محمدعلی و نامداری، مهدی (۱۳۹۰). «اثربخشی دو رویکرد طرحواره‌درمانی و دلبستگی‌درمانی بر سبک‌های دلبستگی در دانشجویان مرحله عقد». فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده، سال اول، شماره ۲.
- ۳- انیسی، جعفر. فتحی آشتیانی، علی. سلطانی نژاد، عبدالله، امیری، ماندانا (۱۳۸۵). «بررسی شیوع افکار خودکشی و عوامل مرتبط با آن در میان سربازان». مجله طب نظامی، سال ۲۸ (۲).
- ۴- انیسی، جعفر. فتحی آشتیانی، علی. سلیمی، سید حسین و احمدی خدابخش (۱۳۸۴). «ارزیابی اعتبار و روایی مقیاس افکار خودکشی یک در سربازان». مجله طب نظامی، شماره ۷ (۱).
- ۵- حاجی امینی، زهرا، زمانی، محمد. فتحی آشتیانی، علی. عبادی، عباس. خمسه، فریال و قریشی، سید حمید (۱۳۸۹). «عوامل

اجتماعی سبک‌های دلبستگی (سبک دلبستگی ایمن) می‌باشد اما به نظر می‌رسد شدت درگیری عاطفی در خدمت و دوری از خانه، به شدت فعال شدن سبک‌های دلبستگی در یک رابطه عاطفی (عاشقانه) نیست که لایه‌های زیرین شخصیت یعنی ۶ ماهگی تا ۲ سالگی (زمان شکل‌گیری سبک دلبستگی) را فعال و وارد رابطه کنونی نماید (امانی و همکاران، ۱۳۹۰)؛ ولی چون طرحواره‌های ناسازگار اولیه در روند شکل‌گیری‌شان تا دوره نوجوانی فرد را درگیر می‌کنند لذا بیشتر می‌توانند خود را در کنش و تعاملات عاطفی امروزی فرد مثل دوری از پایگاه عاطفی، احساس نایمن بودن و عدم دسترس بودن منبع عاطفی (برای سربازان فراری، خانه و...) نشان دهند.

از محدودیت‌های عمده این پژوهش می‌توان به نوع مطالعه که علی-مقایسه‌ای است اشاره کرد. از آن جایی که این نوع مطالعات پس‌نگر بوده و امکان بررسی متغیرهای رفتاری را به‌طور تجربی و آزمایشی نمی‌دهد لذا پیشنهاد می‌گردد در تکمیل این پژوهش با اجرای یک مطالعه نیمه تجربی نسبت به غربال‌گری سربازان به لحاظ سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار در بدو خدمت و ردگیری احتمال فرار آنان در مقایسه با گروه کنترل اقدام شود. در راستای این پژوهش پیشنهاد می‌شود زمینه‌های مرتبط با سربازان و محیط‌های نظامی با تمرکز بر مشکلات ایشان و همچنین دلایل زیربنایی رفتارهای ناسازگار این قشر جامعه مورد توجه محققان قرار گیرد لذا تحقیقات آتی می‌تواند با بهره‌گیری از سایر متغیرهای مهم روان‌شناختی به درک عمیق‌تر رفتارهای خطرناک و مشکل‌آفرین در این زمینه بپردازد تا با روشن‌تر شدن عوامل زمینه‌ساز، در ابتدای امر در سنن پایین اقدامات تربیتی پیشگیرانه و در دوران گذاران خدمت مقدس سربازی با برگزاری دوره‌های آموزشی تخصصی و تسهیلی و همچنین اقدامات مداخله‌ای در موارد لازم، وقوع این‌گونه رفتارها را به میزان قابل توجهی کاهش داد.

نیروهای مسلح، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی. قابل دسترس در سایت:

<http://www.ensani.ir/fa/content/131109/default.aspx>

۱۹- یوسفی، ناصر. اعتمادی، ع. بهرامی، ف (۱۳۸۹). «مقایسه اثربخشی دو رویکرد خانواده‌درمانی مبتنی بر طرحواره‌درمانی و نظام عاطفی بودن بر طرحواره‌های ناسازگار اولیه، سبک‌های دلبستگی. خودمتمایزسازی و میل به طلاق در مراجعان متقاضی طلاق شهر سقز». پایان نامه دکتری مشاوره خانواده، دانشگاه اصفهان.

20- Adres, Eitan. Vanhuysse, Pieter. & Vashdi, Dana R. (2010). The Individual's Level of Globalism and Citizen Commitment to the State: the Tendency to Evade Military Service in Israel, *Armed Forces & Society, Vol. 38, No. 1*, pp:92-116.

21- Cockram, DM. Drummond, PD. & Lee, CW. (2010). Role and treatment of early maladaptive schemas in Vietnam Veterans with PTSD. *Clinical Psychology & Psychotherapy; 17(3)* pp:165-82.

22- Costa, Dora, L & Kahn, Matthew, E. (2007). Deserters, Social Norms, and Migration. *The Journal of Law and Economics, v: 50*. pp:323-353.

23- Cecero, J. Nelson, J. & Gillie, J. (2004). Tools and Tenets of schema Therapy: Toward the construct validity of Early maladaptive schema Questionnaire – Research Version (EMSQ – RV). *Clinical psychology and psychotherapy, 11*, pp: 344-357.

24- Egeland, B. piñata, R. & O'Brien, M. A. (1993). Maternal intrusiveness in infancy and child maladaptation in early school years. *Development and psychopathology, 5*, 359-370.

25- Erickson, M. Sroufe, L. L. A. & Egland, B. (1990). The relationship between quality of attachment and behavior problems in preschool and a attachment theory and research. *Monographs of the society for research in child development, 50 (1-2, serial No, 209)*, 147-166.

26- Feeny, L, A & Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic Relationship. *Journal of personality and social psychology. 58*- 281-291.

27- Florkowski A, Gruszczynski W, & Wawrzyniak Z (2001). Evaluation of psychopathological factors and origin of suicides committed by soldiers, 1989 to 1998. *Mil Med; 166(1)*: 44-47.

28- Florkowski A, Caban J, & Zboralski K. (1994). Mental disorders in active service men as a reason for premature discharge from the army. *Psychiatry Pol.; 28(3)*:321-7.

29- Grossmann, K. E. (1999). Old and new internal working models of attachment: The organization of feelings and language. *Attachment & Development. 1 (3)*. 253-256.

30- Gallarin, Miriam. & Alonso A, Itziar. (2012). Parenting practices, parental attachment and aggressiveness in adolescence: A predictive model. *Attachment & Human Development. 97 (3)*, 66-77.

31- Hajiamini, Z. Zamani M. Fathi-Ashtiani, A. Ebadi, A. Khamseh, & F. Ghoreyshi S.H (2011) Demographic

جمعیت شناختی مرتبط با واکنش های هیجانی سربازان». مجله طب نظامی، دوره ۱۲، شماره ۴، صص ۲۱۱-۲۱۶.

۶- دنیوی، وحید و ابراهیمی، محمدرضا (۱۳۸۶). بررسی فراوانی اختلالات محور ۱ در سربازان فراری ارجاع شده به بیمارستان ۵۰۶. مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ارتش جمهوری اسلامی، سال ۵، شماره ۳، صص ۱۲۸۳-۱۲۸۶.

۷- راعی خیرآبادی، محمد و مولائی شرقی، محمد رضا (۱۳۹۰). رابطه ویژگی های فردی و خانوادگی با اقدام به فرار سربازان. پایان نامه. آدرس سایت:

<http://mrkh10542.blogfa.com/post-43.aspx>

۸- شهامت، فاطمه (۱۳۸۹). «پیش بینی نشانه های سلامت عمومی (جسمانی سازی، اضطراب و افسردگی) بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه». فصلنامه علمی پژوهشی روانشناسی دانشگاه تبریز، سال ۵، شماره ۲۰.

۹- شهبازی، حمدالله (۱۳۹۰). «بررسی علل مشکلات پرسنل وظیفه در محل خدمت». آدرس سایت:

http://www.ilamprisons.ir/index.php?Module=SMMArticles&SMMOp=View&SMM_CMD=&PageId=126 (1390/12/21)

۱۰- عابدی، لطفعلی و مزروعی، حسین (۱۳۸۹). «عوامل فردی موثر بر رضایت شغلی نیروهای وظیفه. مجله طب نظامی»، دوره ۱۲، شماره ۱.

۱۱- فارسی، زهرا. جباری موروثی، مسعود و عبیدی، عباس (۱۳۸۵). «بررسی وضعیت سلامت روانی سربازان مراجعه کننده سرپایی به یک کلینیک نظامی در تهران». مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ارتش جمهوری اسلامی، سال ۴، شماره ۳.

۱۲- فارسی، زهرا. جباری موروثی، مسعود و صغیری، زهرا (۱۳۸۹). «بررسی ارتباط بین افسردگی با سابقه خودزنی و برخی متغیرهای جمعیت شناختی در سربازان مراجعه کننده به یک کلینیک نظامی». مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ارتش جمهوری اسلامی، سال ۸، شماره ۲.

۱۳- فتحی آشتیانی، علی و سجاده چی، عارف (۱۳۸۴). «ارزیابی روانشناختی سربازان فرماندهی آماد و پشتیبانی در یک واحد نظامی». مجله طب نظامی، شماره ۷ (۲).

۱۴- متینی صدر، محمدرضا. کرمی نیا، رضا. گلزاری، محمود. سهرابی، فرامرز. دلاور، علی. صرامی، غلامرضا (۱۳۸۸). «عوامل موثر در انسجام گروهی و ارتباط آنها با پرخاشگری و افکار خودکشی در سربازان وظیفه». مجله طب نظامی، دوره ۱۱، شماره ۴.

۱۵- لطفی، راضیه. دنیوی، وحید و خسروی، زهره (۱۳۸۶). «مقایسه طرحواره های ناسازگار اولیه در سربازان مبتلا به دسته ب اختلالات شخصیت و سربازان سالم». مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ارتش جمهوری اسلامی ایران. سال پنجم، شماره ۲.

۱۶- یانگ، جفری (۱۳۸۴). شناخت درمانی اختلالات شخصیت، رویکرد طرحواره محور. ترجمه علی صاحبی. حسن حمید پور، تهران: آگه-ارجمند.

۱۷- یانگ، جی. کلسکو، ژ. ویشار، م (۱۳۹۱). طرحواره‌درمانی. ترجمه، حمیدپور، حمید. و اندوز، زهرا. تهران: چاپ چهارم، نشر ارجمند.

۱۸- یزدانیان، محمدرضا. (۱۳۸۸). شرح قانون مجازات جرایم

- Leaders. U. S. Army Research Institute for the Behavioral and Social Sciences. Publisher Storming Media.
- 36- Ramsberger, Peter F & Bell, Bruce D (2002) What We Know About AWOL and Desertion: A review of the professional literature for policy makers and commanders. Army Research Institute for the Behavioral and Social Sciences. Available in "mises.org/pdf/desertion.pdf"
- 37- Srivastava, S, & Beer, J. S. (2005). How self- evaluations relate to being by others: Integrating self-esteem and attachment perspectives. *Journal of personality and Social psychology*, 89 (6), 966-977.
- 38- Young, J.E. Klosko, J & Weishaar. M. E. (2003) Schema Therapy :A Practitioners Guide. New York. Guilford,; P:73-75.
- 39- Young, J. Norman, S & Thomas, J. (1995). Schema Questionnaire. *Journal of cognitive therapy and Reserch*. 19, 2, 95- 321.
- characteristic correlate to emotional reactions of soldiers. *Iranian Journal of Military Medicine*, 12, (4); 211-216.
- 32- Hart, J. Hung, J.A. Glick, P. & RE Dinero. (2012). He Loves Her, He Loves Her Not: Attachment Style as a Personality Antecedent to Men's Ambivalent Sexism. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 17 (5), 117-133.
- 33- Multimaki, P. Parkkola, K. Sourander, A. Haavisto, A. Nikolakaros, G. & Helenius, H (2005) Military fitness class of Finnish 18-year-old men-prediction of military fitness class at call-up with the YASR and sociodemographic factors. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol*. 40(1):57-63.
- 34- Platts, H, Mason, O, & Tyson, M (2005). Early maladaptive schemas and attachment in a UK clinical population. *Journal of psychology and psychotherapy: Theory, Research and practice*. 78. 549 – 564.
- 35- Ramsberger, Peter F & Bell, Bruce D (2004) Results and Recommendations from a Survey of Army Deserters and

